

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICĂȘCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: MĂDUMINEA.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Proiect de regulament

pentru examenul de calificare profesorală la institutele pedagogice din mitropolia gr.-or. română din Ungaria și Transilvania.

§. 1.

Examenul de calificare profesorală pentru singuraticile catedre sau institutele pedagogice din mitropolia gr.-or. română se face pe baza §. 122 punct 10 din Statutul organic, în care scop se institue la fiecare dieceză din caz în caz câte-o comisiune cenzurătoare, compusă din bărbați de specialitate în numărul reclamat de studii, cari formează obiectele de examinare.

§. 2.

Pe membrii acestei comisiuni îi numește senatul școlar diecezan după trebuință pentru singuraticile studii sau grupuri de studii. Președintele comisiunii de cenzurare este episcopul, sau locțiitorul lui, eventual un membru designat în acest scop de senatul școlar diecezan. Membrii pot fi numiți și bărbați de specialitate din diecezele surori.

Membrii comisiunii au drept la diurne și eventual spese de călătorie, pe cari le stabilește senatul școlar diecezan.

§. 3.

Materialul de examinare se va fixa în mod unitar pentru toate diecezele Mitropoliei gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, în conformitate cu dispozițiile similare ale statului relativ la preparandiile de stat, stabilind același minim al materialului de examinare ca la preparandiile de stat, la care se va adăuga acel material de examinare, care ni-se impune prin caracterul profesional românesc al institutelor noastre pedagogice, ca pregătitoare de învățători profesionali români.

Acest material de examinare se va fixa în mod provizoriu de Consistorul mitropolitan, iar în mod definitiv se va stabili prin congresul național-bisericesc și devine obligator îndată după publicarea lui oficială în organele diecezane pentru toți candidații de profesori la institutele noastre pedagogice, cari își prezintă concursurile lor după această publicare.

Diploma de profesori obținută la una din comisiunile diecezane de cenzurare este valabilă și în celelalte dieceze ale mitropoliei.

§. 4.

La examenul de calificare se admit:

- candidații de confesiune gr.-or. și de naționalitate română din patrie, cari dovedesc cu absolutul dela vre-o universitate, că au urmat regulat cursuri din studiile, pentru cari cer a fi calificați de profesori la institutele noastre pedagogice;
- la studiile de economie, muzică, desen și gimnastică: candidații, cari dovedesc, că au absolvat o școală de specialitate pentru aceste studii;
- la studiile de religie, tipic și cântare bisericăscă ceice dovedesc, că au urmat aceste studii la vre-unul din institutele noastre teologice diecezane.

§. 5.

Pot cere dispensare dela acest examen de calificare:

- ceice au obținut diploma de calificare profesorală la vre-o comisiune regnicolară din patrie pentru preparandii sau școale medii din studiile pentru cari își prezintă concursul;
- la studiile de religie, tipic și cântare bisericăscă: ceice au obținut la vre-unul din institutele teologice diecezane gr.-or. române calificare preotească.

Dar și cei dispensați sub litera a) sunt datorii a da un examen de întregire din limba și literatura română, cu deosebită privire la terminologia limbei române referitoare la studiile pentru cari își înaintează concursul, apoi din organizația bisericăscă gr.-or. română și din organizația școlii confesionale gr.-or. române din patrie.

Candidații de sub lit. a) și b) §. 4. și lit. a) §. 5. sunt dispensați dela examenul din tipic și cântarea bisericăscă.

§. 6.

Cererile de a fi admis la examenul de calificare, resp. de a fi dispensat dela acest examen și admis la examenul de întregire, au să fie instruite cu următoarele acuze:

- Extras din matricula botezaților cu clauzula că și de prezent aparține bisericii gr.-or. române;
- absolutorul indicat sub litera a), b) sau c) a §-ului 4 resp. diplomele indicate sub litera a) sau b) ale §-ului 5;

- c) la caz că a servit deja ca profesor, certificat de serviciu;
- d) certificat despre conduita morală dela autoritatea bisericească competentă sub a cărei jurisdicție se află petentul;
- e) o scurtă descriere a vieții, cu indicarea momentelor mai principale relativ la studiile resp. cvalificarea sa;
- f) Chitanță dela cassa consistorială despre achitarea taxei de 40 cor. stabilită de §. 125 a Statutului organic.

§. 7.

Senatul școlar diecezan controlează petițiile și cel mult în termen de 30 de zile admite la examenul de cvalificațiune, resp. dispenzează dela acest examen și admite la examenul de întregire pe candidații cari întrunesc condițiile §-lor 4 și 6, resp. 5 și 6.

La caz de necesitate poate admite ca în mod excepțional să se supună candidatul admis la examenul de cvalificație resp. întregire la vre-una din comisiile censurătoare ale altei dieceze aparținătoare mitropoliei gr.-or. române din Ungaria și Transilvania.

§. 8.

Limba examenului de cvalificație este limba oficială a bisericei. Din studiile limbei maghiare și germane se impune însă pe lângă examinarea în limba română și examinarea în limba maghiară resp. germană.

§. 9.

Examenul de cvalificație constă din trei părți:

1. Examen scripturistic din fiecare studiu pentru care are a fi cvalificat și anume pentru fiecare candidat o lucrare în scris despre o temă stabilită înainte și lucrată acasă și o lucrare sub supravegherea membrilor comisiei censurătoare în timp de 5 ore fără mijloace auxiliare, afară doar de dicționare și logaritmi.

2. Examen oral din fiecare studiu de specialitate pentru care cere a fi cvalificat, precum și fără privire la aceste studii din limba și literatura română, din religie, din organizația bisericească gr.-or. română și din organizația școlară confesională română din patrie.

3. Examen practic pedagogic, dat după un an de praxă la vre-unul din instituturile noastre pedagogice, având a se lua în considerare la acest examen și certificatul liberat de autoritatea competentă despre rezultatele obținute de candidat în acest an de practică, care urmează după examenul oral dat cu succes.

Notele de clasificare pentru fiecare din aceste examene sunt: distins, bun, suficient și nesuficient.

§. 10.

Examenul de întregire constau numai din un singur examen oral.

Calculii sunt identici ca la examenul de cvalificațiune.

§. 11.

Comisiunea de censure redactează despre fiecare examen proces verbal, în care se introduc calculii obținuți de candidat. Iar pe baza acestui proces verbal se liberează diploma, al cărei text are să fie stabilit atât pentru examenul de cvalificațiune cât și cele întregitoare în mod identic pentru toate diecezele mitropoliei prin consistorul Mitropolitan, care are să elaboreze și planul detaliat al materialului de examinare în conformitate cu dispozițiile §-ului 3

§. 12

Acest regulament votat de congresul național-bisericesc intră în vigoare îndată după publicarea materialului de examinare prin organele oficiale diecezane prevăzută în §. 3.

Profesorii cari din partea Consistoarelor eparhiale au fost aleși definitiv la catedrele lor încă înainte de intrarea în vigoare a acestui regulament, sunt dispensați dela orice examen ulterior.

Nr. 185 Congr.

Votat în ședința X. a congresului ținută în Sibiu, la 10/23 octomvrie, 1909.

Ioan Mețianu m. p.,
mitropolit.

Matei Voileanu m. p.,
notar general.

Nr. 467. M.

Regulament special

cu privire la fixarea materialului de examinare pentru candidații de profesori la instituturile pedagogice din mitropolia gr.-or. română, stabilit în mod provizor în temeiul §-ului 3. din regulamentul general votat de congres prin concluzul Nr. 186. din anul 1909.

I. Religiuinea.

a) Din teologia dogmatică:

Noțiunea, ființa, împărțirea și isvorul dogmelor. Existența, unitatea și însușirile lui Dumnezeu. Despre Sf. Treime. Dogma creațiunii. Lumea spirituală și materială. Doctrina despre crearea omului. Omul în starea primordială. Căderea omului în păcat. Provedința divină. Dogma christologică. Activitatea mântuitoare a lui Isus Hristos. Despre harul D-zeesc. Justificarea și sfințirea omului. Sfintele taine. Problemele eshatologice.

b) Din teologia morală:

Importanța moralei creștine. Raportul dintre religiuinea și morală. Condițiile activității morale a omului. Cauza ultimă a ordinei morale. Legea eternă. Legea naturală. Legea pozitivă D-zeească a vechiului și noului testament. Legile bisericești și legile civile. Obligamentele morale și sfaturile evanghelice. Libertatea voinții ca principiu al activității morale. Doctrina

despre faptele bune și despre virtute. Doctrina despre păcate și felurile lor. Datorințele creștinului către Dumnezeu. Virtuțile teologice. Cultul D-zeesc. Datorințele creștinului către sine însuși. Datorințele către deaproapele. Etica socială. Datorințele morale ale creștinului ca membru al familiei, al bisericii, al națiunii, și al statului din care face parte.

II. Istoria bisericii ortodoxe române.

Noțiuni de istorie bisericească generală. Epocile mai însemnate ale istoriei universale bisericești și înțiruirea lor asupra bisericii ortodoxe române. Originea Românilor. Creștinismul la Români. Argumentele istorice, filologice și epigrafice pentru vechimea creștinismului la poporul român. Începuturile organizării noastre bisericești. Înființarea mitropoliilor în Muntenia și Moldova. Înființarea mănăstirilor și importanța lor culturală în trecutul românesc. Curentul slavon. Lupta între curentul slavon și grecesc. Biruința limbii naționale și pătrunderea ei în viața bisericească, culturală și de stat.

Legăturile dintre ierarhia bisericii ortodoxe din principate și din Transilvania. Epocile istoriei bisericești la Români din Transilvania și Ungaria. Maghiarii și creștinismul oriental. Atitudinea Arpadinilor, Anjoueștilor și a Huniadeștilor față de biserica ortodoxă română din Transilvania și Ungaria. Cele mai vechi mănăstiri și scaune episcopicești la Români din Transilvania și Ungaria. Efectele propagandei, apusele între Români. Influența hussitismului. Episcopii Mateiu, Ioan de Caffa, și Macarie din Galați. Chestiunea vechii noastre mitropolii. Episcopii din Feleac, Vad, și Geoagiu. Protestantismul și Români în secolul al XVI-lea. Politica religioasă a lui Mihai Viteazul și mitropolia din Bălgrădul Ardealului. Mitropoliții mai însemnați în sec. XVI. și XVII.: Ghenadie I., Ioan din Prislop, Dosofteiu, Ghenadie II., Ilie Iorest, Ștefan Simion și Sava Brancovici. Succesorii lui Sava Brancovici. Starea politică, culturală și socială a preoților și a poporului român din Transilvania în epoca calvină.

Dintre mitropoliții Ungrovlachiei: Ștefan (1648—1668), Teodosie, Antim Ivireanul, Dionisie Lupu, Grigorie din Căldărușani, Nifon și Calinic Miclescu.

Secularizarea averilor mănăstirești. Antocefalia bisericii ortodoxe române din Regat.

Dintre mitropoliții Moldovei: Iosif (1401—7), Damian (1437—1451), Varlaam (1632—1658), Dosofteiu (1673—1686), Iacob Stamatii (1792—1803), Veniamin Costachi (1803—1842), Sofronie și Calinic Miclescu.

Desbinarea bisericii românești din Transilvania la sfârșitul veacului XVII. Teofil și Atanasie. Reacțiunea ortodoxă. Gavriil Nagyszegi și Ioan Circa. Episcopul Inocențiu Klein și gravaminele clerului din 1748. Călugărul Visarion. Nicolae Balomiri. Călugărul Sofronie din Cioara și Popa Ioan din Aciliu. Misiunea generalului Buccov în Ardeal. Episcopul Dionisie Novacovici și succesorii lui. Absolutismul luminat a

lui Iosif II. și efectele lui salutare pentru biserica ortodoxă română. Edictul de toleranță religioasă. Epoca de restaurare a bisericii ortodoxe române în Transilvania: episcopii Ghedeon Nichitici și Gherasim Adamovici. Vacanța de 14 ani. Episcopul Vasile Moga. Mitropolitul Șaguna. Reînființarea și organizarea vechei mitropolii. Progresele realizate în epoca lui Șaguna pe teren bisericesc, școlar, cultural, politic și economic. Succesorii lui Șaguna. Lupta culturală a Românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria. Episcopii sufragane. Moise Nicoară și luptele pentru emancipare de sub ierarhia sârbească. Episcopii Români ai Aradului: Nestor Ioanovici, Gherasim Rațiu, Procopiu Ivacicovici, Miron Roman și Ioan Meșianu. Istoricul seminarului din Arad. Episcopia Caransebeșului: Ioan Popasu și Nicolae Popea.

Momentele mai însemnate din istoria școalelor populare, secundare și a seminariilor din mitropolia ortodoxă română. Organizațiunea noastră bisericească, școlară și culturală în timpul de față. Dreptul canonic al bisericii ortodoxe. Statutul organic și regulamentele congresuale.

III. Limba și literatura română:

Originea limbii române. Caracteristica limbii române: particularități fonetice și particularități morfologice. Postpunerea articolului și formarea numeralelor dela 11—20.

Paralelă între declinațiunile și conjugățiunile limbii române și ale limbii latine. Influențe străine asupra formării limbii române. Dialectele limbii române și particularitățile lor. Istoria scrierii la Români. Alfabetul cirilic și alfabetul latin. Reprezentații principali ai curentului latinist și ai ortografiei etimologice. Apărătorii fonetismului și ai graiului popular. Principiile ortografiei stabilite de Academia Română.

Literatura populară nescrisă. Epoca substratului roman. Influențe creștine. Literatura populară scrisă. Influența curentului slavon asupra literaturii române. Bogomilismul. Efectele propagandei husite la Români. Cele mai vechi texte românești, după cari se poate cunoaște dezvoltarea limbii române. Influența reformățiunii asupra literaturii române. Literatura religioasă în Transilvania, Muntenia și Moldova. Cronicarii moldoveni și munteni din sec. XVII. Dumitru Cantemir. Scriitorii religioși: Antim Ivireanul, Chesarie dela Râmnic, Vartolomeiu Măzăreanu, Veniamin Costache. — Școala istorică și filologică ardeleană: Klein — Șincai — Maior. Damaschin Bojinca, Nicolae Tincu-Velia, Andreiu Șaguna, N. Popea, I. Pușcariu, Barișiu, Ci-pariu. Literatură poetică: Miron Costin, Dosofteiu, Poeții Văcărești; Conachi, Beldiman, Eliade Rădulescu și G. Asachi. Vasile Aron, Ioan Barac și Iosif Budăideleanu. Anton Pan., D. Țichindeal, Alecu Donici și Gr. Alexandrescu. Andreiu Murășan. Const. Negruzi. Nicolae Bălcescu, D. Bolintineanu, Vasile Alexandri.

Junimea, Eminescu. Creangă. Odobescu. Hașdeu. Caragiale. Coșbuc. Vlahuță. Delavrancea.

Literatura pedagogică. Activitatea directorilor de școli: D. Eustatievici, G. Haines, Radu Tempea și Moise Fulea. Gavriil Muntean, Ioan Popescu, Dr. Ioan Crișan, Dr. Daniil Barcianu, Dr. Ioan Meșotă.

Revistele literare, bisericești și pedagogice apărute până acum la Români din Transilvania și Ungaria. Literatura epocii lui Șaguna.

Dat din ședința Consistorului mitropolitan ca senat școlar, ținută în Sibiu, la 2/15 octombrie 1912.

Ioan,
mitropolit.

N. Zigre,
secretar.

Andreiu Baron de Șaguna*)

„Cel mai mare om e acela, care are parte de viață mai multă post mortem.“
P. Cerna.

E bine, ba e o datorință sfântă de a vorbi unui popor despre oamenii săi, cari au luptat pentru țară, pentru neam și pentru lege; despre oamenii săi mari, cari prin geniul și prin munca lor uriașă „isbutese a se înălța mult peste marginile ori cărui dilentantism, săvârșind fapte mari, chiamând la viață nouă sau creând din temelii instituțiuni, menite să adăpostească pentru veacuri înainte viața culturală, religioasă, socială sau economică a neamului din care fac parte“.1)

Un asemenea bărbat, care a luptat pentru neamul său și pentru legea sa strămoșească e și Marele Șaguna.

Biserica noastră ortodoxă și fida ei: școala, ziua de 30 noem. o închină cu pietate memoriei marelui bărbat Arhiepiscop și Mitropolit Andreiu Șaguna, ca recunoștință isvorită din venerațiunea și stima neîmurmurată, ce o are față de bărbatul care întocmai ca Aristides, a jertfit avere, osteneală; toate și-le-a pus în serviciul neamului său, pentru cultivarea lui, pentru înaintarea bisericii sale. Astăzi în întreaga Mitropolie preotul „păstorul turmei lui Hristos“ și-a înălțat glasul către ceruri, cerând dela Dzeu locaș de odihnă vecinică celui mai mare mecenat al neamului nostru, Mitropol. Șaguna.

* * *

În 20 dec. 1808 Anastasia, femeia negustorului macedo-român Naum Șaguna, refugiat în Mișcolț, dete naștere unui fiu, care în botez primi numele: Anastasie. Acest Anastasie a fost apostolul neamului de mai târziu Șaguna, care a fost trimis de Dzeu tocmai la „plinirea vremii“ — deși în ceasul al 11 — ca să ridice mitropolia noastră din ruina și umilirea, în care o aruncaseră mai multe veacuri de persecuțiuni și nedreptăți comise contra neamului nostru oropsit.

Copilăria și-o petrecu în orașul natal, unde căpătă și elementele necesare pentru cultivarea ori cărui om. La ordinul imperial din 1816 — după ce Naum Șaguna din unele cauze trecu la religiuinea rom. cath. — contra împotrivirii „alesei mame“, „copiii ajunseră

în mrejele catholicismului cuceritor“. Dar Anastasia „o femeie dintre acelea, cari înțeleg să păstreze tradiția și credința strămoșească“, să țină la ele cu dragoste și sfințenie, exercită asupra creșterii copiilor ei o influință religioasă ortodoxă atât de mare, încât fiii ei, după anul al 18, rând pe rând se reintorc la legea strămoșească.

După moartea negustorului Naum, văduva Anastasia se mută cu fiii ei la Pesta la unchiul lor Grabovski. În casa lui Grabovski, Șaguna avu ocaziune, să facă cunoștință cu multă lume distinsă, să cunoască clasele mai înalte. Aici căpătă o „creștere socială aleasă, la ce-l favorizau însușirile cele frumoase sufletești și trupești“2) și tot aici i-se dete marelui Șaguna ocaziunea, să învețe „cum trebuie să-ți iubești legea, limba și națiunea“.

După ce isprăvi gimnaziul, se înscrie la universitatea „crăiască“, la cursurile de filozofie și drept, cari le isprăvi cu succes eminent în decurs de 3 ani.

Abia atinse vârsta de 21 ani, când avea cariera aleasă. Dar atât la dorința mamei sale iubite, care voia cu orice preț să-l facă slujitorul Domnului, voia să-l pună în serviciul bisericii cât și din vocațiune adevărată, îmbrățișă cariera Sf. Preoții... Se înscrie la Teologia din Vârșeț, la care — după terminarea ei — fu numit de profesor. Aici învătă limba slavonă atât de bine, încât și mitropolitul Stratimirovici, care mai târziu îl numi și secretar al său, îl considera de Sărb.

„Șaguna n'a fost Sărb, n'a iubit pe Sărbbi, ci și-a iubit neamul său românesc. Român s'a născut departe de sinul pop. românesc; Român verde ca stejarul a rămas și pentru a neamului său deșteptare a muncit, cât a trăit“3).

Având convingere tare, că numai așa își va putea ajunge scopurile sale nobile: „Emanciparea bis. Românilor și ridicarea lor culturală“, dacă va renunța la „plăcerile efemere“ ale lumii, în 1 noemv. 1833 se călugări luând numele de Andreiu. În decurs de 13 ani cât mai stete printre Sărbbi, Șaguna înaintă repede în toate treptele ierarhice, până la Arhimandrit.

După moartea octogenarului episcop V. Moga, mitropol. sărb Rajaici, crezând, că în Șaguna a aflat „omul său“ în 1846 îl trimite în Sibiu, să ocupe scaunul de vicar general pentru biserica gr. or. română a Ardelenilor. Totodată îl recomandă și curții din Viena, care în 27 iunie acelaș an îl și trimite rezoluția, recunoscându-l de vicar general al unei dieceze sărace, în care „n'avea nici unde să-și plece capul“.

Ce a găsit Șaguna în Ardeal la venirea sa? „O vale a plângerilor“, o turmă risipită, un popor năcăjit și supt de toți. Iată cum ne prezintă Șaguna starea deplorabilă a bisericii din acel timp: „Istoria bis. gr. or. în Ardeal a fost un șir de nevoi și de suferințe, înfățișând tipul unei selave, care ferecată în cătușe, numai din grația suferirei își mai ducе viața în amărăciune“.

Dar n'a șovăit, nu s'a dat înapoi, fiindcă se știă între frați de-ai lui, pe cari voia să-i deslege din cătușele, în cari erau de veacuri.

Cu înțelepciune conduse Eparhia Ardealului în calitate de vicar general, timp de un an și jumătate. În acest timp prin circularele sale adresate clerului și poporului, pline de învățătură, cari își „faceau impresia unor tractate scurte de teologie pastorală“ își scoase

*) Lucrare celită la festivitatea aranjată de tinerimea seminarială în 30 nov. (13 dec.) în memoria marelui arhieru Andreiu Baron de Șaguna.

1) Dr. Lupaș: Andrei Șaguna.

2) Dr. Pușcariu: Ist. bis. rom.

3) Dr. P. Oprea: Andrei Șaguna.

în relief calitățile sale distinse: „minte cât o jumătate de țară“, finețe și tact deosebit, prin care mai târziu a „reușit să amuștiască multe glasuri răsunați de ură, răutate și dispreț asupra neamului și a bisericii sale“.⁴⁾

La 1847 Șaguna în înțelegere cu consistorul lui toate mijloacele, ca scaunul episcopesc să nu rămână mult timp vacant și după ce consistorul câpătă o rezoluție favorabilă din partea curții, se stabili ziua alegerii de episcop pe 1 dec. pe același an. La această alegere Șaguna câpătă 27 de voturi. Cele mai multe voturi le întruniră nepoții lui Moga: Ion Moga profesor de teologie 33, iar protop. Fulea 31. Curtea din Viena prin decretul din 24 ani 1848 întărește însă pe Șaguna de episcop „grație calităților excepționale ale putericii lui personalități“.

În Dumineca Tomii 18/30 april 1848 pe când în Ardeal se petreceau mari mișcări naționale pentru stergera iobăgiei, pentru căștigarea de drepturi pop. române, Șaguna sufletul mișcărilor naționale de mai târziu, a fost sfințit de episcop al Ardealului în catedrala sârbească din Carloviț. Aici, între Sârbi își spuse crezul:

„Tu Doamnă! ști, că cătră scopul meu a alergă doresc: Pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i destăpt și cu voie, cătră tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i atrag“. Acest orădeu isvorit din iubirea nețărmurată față de neamul său, pentru interesele căruia neconținut îi bătea inima, îl avu înainte totdeauna și îi rămâne credincios până la moarte.

Nici nu se întoarce bine cu mitra episcopescă și interesele neamului îl cheamă și-l puseră în fruntea mișcării naționale din memorabila zi de 3/15 maiu ținută pe „Câmpul libertății“ din Blaj.

După isprăvirea adunării Șaguna alergă la Olmütz cu cei 30 membri a căi să prezinte omagiile poporului român Monarhului, să-i comunice totodată dorințele națiunii sale, stărind cu toată trecerea ce o avea la curte în favorul cauzei naționale. În aceste timpuri întreaga lume românească numai spre acest bărbat își așteptă privirile, crezând că numai Șaguna e acela, dela care poate așteptă mântuirea.

În toamna anului 1849, îndată după sosirea sa din „deputațiunea națională“ se apucă cu zăl pentru ca să-și organizeze biserica și clerul cu care apoi să lupte din răspuțeri pentru ajungerea scopurilor sale nobile.

La 1850 mijlocește ținerea unui congres, care după exprimarea lui Bach a fost fundamentul viitoarei fericiri naționale și bisericesti... La acest congres, pe lângă multe altele, s'au luat hotăriri pentru desrobirea și reînființarea vechiei mitropolii gr.-or. române „ca să adăpostească în organismul ei ființa însăș a poporului român“.

Șaguna bazat pe documente istorice — multe decopiate de el pe când era între Sârbi — a arătat regimului dreptul Românilor ortodoksi de avea mitropolia lor autonomă. După o muncă grea de 18 ani, Șaguna își văzu visul cu ochii. Preagrațiosul împărat și rege Francis Iosif I., după ce învoia și sinodul episcopesc sârbesc, în 24 dec. 1864 îi anuță reînființarea vechiei mitropolii a Transilvaniei, neatărnătoare de Patriarhul sârbesc din Carloviț, nemind totodată pe Șaguna de Mitropolit al Românilor ortodoksi.

Void Șaguna să asigure existența mitrologiei recăștigate cu multă trugă, „el aduse tablele legii

noastre“. „Statutul organic“, cea mai puternică cetate, ce apără autonomia bisericii noastre și cuprinde organizarea ei din întreaga mitropolie, o organizare care nu o are alta biserică ortodoxă și care e inviată de toate.

(Va urmă).

O zi de sărbătoare în Beiuș.

Ținerimea studioasă ort. rom. din Beiuș, a serbat-duminecă în 2/15 decembrie comemorarea marelui Șaguna la internatul gr.-or. rom. de aici.

Serbarea, a fost bine reușită, având în vedere succesul moral, la care prin muncă asiduă a ajuns tinărima, a fost asemenea unei oaze în mijlocul unei stepe nemărginite de inerție, fapt, care ne deschide perspectiva unor frumoase lucruri.

Sa executat un program bogat și variat, luând în vedere puterile fragede ale studenților nostri.

În cuvântul de deschidere părintele catehet Moise Popovici, cași totdeauna s'a dovedit de o forță oratorică. Vorbind cu verva-i cunoscută, despre Mitropolitul Șaguna, și aducându-l în analogie cu apostolul Andreiu, a scos în relief caracterul de a r al Marelui Arhiepiscop, iar starea de restricte de pe acelea vremuri ni-o descrie cu atăta duiosie în cât, storce lacrimi.

O adevărată evlavie sufletească am simțit la auzul primelor vibrări de acorduri din „Imnul lui Șaguna“ executat de corul tinărimii. A fost executat acest funerar imn cu precizie, iar baritonul plin și sonor a studentului de cl. VII. T. Golumba, ce se deprindea ca solo din cor a frapat pe cei de față.

După ultimele acorduri ale „Imnului lui Șaguna“ apare pe bină I. Fildan stud. cl. VII., care declamând cu temperamint poezia „Rugămintea din urmă“, de G. Coșbuc, se vadește a fi un bun interpretator a sentimentului turnat în poezie.

Tinărul stud. de cl. VII. T. Mornăilă, dând ceteră lucrării sale, bine încheată „Individualitatea lui Șaguna“, — din care se reoglindește silueta adevărată a marelui arhiepiscop, — a făcut impresia, că tinărima înțelege rostul ei adevărat și străduiește neconținut de a-și întări și îmbogăți sufletele.

Nu mai puțin a fost publicul plăcut surprins, de felul, în care a știut studentul de cl. VIII T. Păcaș să redea, pe omul îndărjit, în urma cătorva autoexhibițiuni hazlii, din monologul „Nasul“.

Corul tinărimii și la executarea punctului următor „Hai Leană“ comp. de Muzicescu s'a achitat bine, iar publicul a răsplătit cu aplauze nesfârșite.

Frumoasa poezie a iubitului Coșbuc „Doina“ a fost decl. de studentul de cl. VII. T. Golumba cu putere.

Corul tinărimii executând comp. „Ștefan“, a lui Vidu, ne transpune în vremi memorabile, când în țara asta, numai noi eram stăpânii“.

Am auzit vorbindu-se merisitat, că ne putem mândri cu corul nostru, iar cazul pentru injghebarrea lui i-se cuvine în primul rând, studentul de cl. VII. Sava Golumba, dirigentul abil a acestui cor.

Glasul argintiu al lui Grigorar, din dialogul predat la fine ni-a rămas în proaspătă memorie dimpreună cu sfaturile lui părintești.

Sunt încă sub impresia plăcută a acelei zile de sărbătoare și îmi pare, că aud neconținut marșul simfonic executat de orchestra tinărimii.

Tie.

⁴⁾ Dr. Lupaș: Andreiu Șaguna.

Nr. 1719/1912.

Apel.

Cel dintâi așezământ cultural al poporului din Ungaria, „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“, în curs de jumătate de veac a lucrat din răspuțeri pentru înaintarea culturală a poporului nostru și astăzi se poate mândri cu frumoase fapte împlinite, dintre care amintim numai pe cele mai însemnate. De 42 de ani publică revista „Transilvania“, în care apar studii și cercetări prețioase din domeniul științei și literaturii. (Această revistă se trimite gratuit tuturor membrilor fondatori (cu taxa de 400 cor.), pe viață (cu taxa de 200 cor.) și activi sau ordinari (cu taxa de 10 cor. pe an) ai „Asociațiunii“). De 26 de ani susține în Sibiu o școală civilă de fete cu internat, care e cercetată în fiecare an cam de 100 de eleve din toate părțile locuite de Români. De 7 ani a clădit „Muzeul istoric și etnografic“, în care se adună cu sârguință toate dovezile privitoare la trecutul și etnografia poporului nostru. Din fundațiunile ce le administrează, imparte în fiecare an mai multe burse (stipendii) lînerilor, cari urmează la meserii, la școalele secundare și superioare. Pe lângă aceste, prin despărțemintele sale, în număr de 72, cari cuprind aproape întreg teritoriul locuit de Români din Ungaria, se îngrijește de educația economică și culturală a poporului, aranjând prelegeri, conferințe, șezători literare, cursuri de analfabeți și expoziții, și înființând tot felul de însoțiri, de reuniuni și de biblioteci. În timpul din urmă a început să se preocupe intensiv de organizarea economică a țărănimii, prin înființarea de tovarășii.

Numai din această schițare fugitivă se poate convinge oricine, că „Asociațiunea“ desfășură o activitate vrednică de luat în seamă și de cea mai mare însemnătate pentru înaintarea culturală a poporului românesc din Ungaria. Cu toate acestea numărul cărturarilor cari o sprijinesc în străduințele ei frumoase, e încă mic. După o existență de 50 de ani, ea abia are cu totul 2600 membri, ceea ce e un lucru din cale afară trist pentru felul cum înțelegem să ne sprijinim cultura națională!

Apelăm deci la toți cărturarii noștri, să-și țină de o datorie și de o mândrie națională a se înscrie membri la „Asociațiune“.

Cu cât se vor înscrie mai mulți membri, cu atât se va putea lucra mai mult pentru înaintarea și întărirea culturală și economică a poporului nostru.

„Asociațiunea“, în vremea din urmă, și-a îndreptat atențiunea mai ales asupra educației poporului dela sate, și a încercat toate mijloacele pentru a face și pe țărani să se înscrie membri. De aceea a hotărît, ca dela 1 ianuarie 1911 să se dea tuturor membrilor ajutători, cari plătesc, înainte, taxa de 2 cor. pe an, 10 broșuri și un calendar. Broșurile din „Biblioteca populară a Asociațiunii“ pe 1912 au apărut regulat în fiecare lună, afară de lunile de vară, iulie și august, și s'au trimis, împreună cu „Calendarul“ pe 1913, tuturor membrilor ajutători.

Această încercare a „Asociațiunii“ a reușit peste așteptările tuturor. Cu ajutorul acestei „Biblioteci populare“ instituțiunea noastră a reușit să aibă în anul 1911 aproape 11.000 mii, iar în 1912 aproape 12 mii de membri ajutători, dintre cari cei mai mulți au fost țărani. Țăranii au dovedit deci și de astădată, că sunt gata de jertfă, de câteori venim cu gânduri curate, ca să le spriginim înaintarea culturală.

Comitetul central al „Asociațiunii“ văzând cu călă dragoste au primit țărani „Biblioteca populară“, a hotărît continuarea ei și în anii viitori, în nădejdea că numărul abonaților la această Bibliotecă va crește mereu, înmulțându-se astfel și numărul membrilor ajutători ai Asociațiunii. Răspândirea acestei Biblioteci deprinde foarte mult și dela cărturarii dela sate, mai ales preoți și învățători, cari sunt datori să explice poporului scopurile „Asociațiunii“ și să-l îndemne, să plătească taxa de membru ajutător în sumă de 2 cor. pe an, în schimbul căreia fiecare membru primește 10 broșuri și un calendar pe an. Experiența anilor trecuți ne-a arătat, că expediția broșurilor la adresa fiecărui membru ajutător nu e practică, deoarece din vina poștelor și a primăriilor foarte multe dintre broșuri nu ajung la destinație, așa că țărani încep să-și piardă încrederea și să fie nemulțumiți. De aceea comitetul central a hotărît, ca în viitor toate broșurile, pentru membrii ajutători dintr'o comună, să le trimită la o singură adresă și anume la președintele *agenturii Asociațiunii*, sau unde nu sunt agenturi, la adresa preotului sau învățătorului. *De aceea rugăm pe toți cei ce se vor înscrie de membri ajutători pe anul 1913, să arate, la ce adresă să se trimită broșurile dintr'o comună.* Ca să se poată trimite, însă, broșurile la o singură adresă, într'o comună, trebuie să fie cel puțin *treizeci de abonați* la Biblioteca populară, altfel cheltuielile de poștă sunt așa de scumpe, încât Asociațiunea nu le poate suporta.

Acum, după ce am reușit să înscriem atâția țărani ca membri ajutători ai „Asociațiunii“, trebuie să mergem cu un pas mai departe, și anume: să-i organizăm. Aceasta o vom putea face, înființând în *fiecare comună, în care se află cel puțin 4 membri de orice categorie (fundatori, pe viață, ordinari sau ajutători) câte o agentură a „Asociațiunii“ și câte o bibliotecă populară.* Invităm deci pe cărturarii din comune, să înceapă, îndată după primirea acestui apel, înființarea de agenturi ale „Asociațiunii“. Statutele „Asociațiunii“ în §. 46 dispun următoarele: „În fiecare comună, în care se află patru membri cel puțin, de orice categorie, ai „Asociațiunii“, se poate înființa o agentură în scopul de a servi drept organ al „Asociațiunii“ în nemijlocită atingere cu populațiunea respectivei comune. Agentura se constituie, alegându-și un președinte, un casier și un notar, pe timp nedeterminat“. Înființarea agenturii se aduce și la cunoștința comitetului cercual al despărțământului, din care face parte comuna respectivă. Activitatea unei agenturi are să fie următoarea: 1. să aranjeze în fiecare Duminecă și în sărbători *șezători culturale*, în cari preoții și învățătorii să țină prelegeri poporului, să le celească bucăți potrivite; apoi să cânte cu corul școlarilor sau al aduților; să se facă declamații și reprezentații teatrale; 2. să țină, în cursul iernii, *cursuri de analfabeți*. Pe preoții și învățătorii cei mai harnici „Asociațiunea“ îi premiază. Tutoarea le trimite, la cerere, *gratuit* Abecedarul de I. Bota; 3. să înființeze *biblioteci satești*; 4. să înscrie membri la „Asociațiune“ și să încasseze taxele, și 5. despre întreaga activitate să facă, în fiecare an, un raport comitetului cercual al despărțământului, de care se ține agentura. O deosebită atențiune trebuie să se deie înființării *bibliotecilor satești*. Îndată după înființarea agenturii, președintele să adreseze comitetului central o cerere, în urma căreia va primi *gratuit* cărți pentru înființarea unei biblioteci. Ca aceste biblioteci satești să poată primi *gratuit* și în fiecare an cărți nouă, comitetul central s'a gândit să înființeze un *fond al*

bibliotecilor sătești, din venitul căruia să cumpere cărți și să le împartă gratuit. La acest fond trebuie să contribuie și țărani, adică membrii ajutători ai „Asociațiunii”, căci bibliotecile sătești pentru ei se fac.

Invităm deci pe on. colectori, să atragă atențiunea membrilor ajutători, ca, deodată cu taxa de 2 cor., să contribuie cu cel puțin 10 fileri pentru fondul bibliotecilor sătești.

Invităm totodată și despărțămintele, ca să cedeze fondului bibliotecilor sătești cele 20% din taxele membrilor ajutători.

O nizuință de căpetenie a agenturii trebuie să fie înscrierea de membri ajutători la „Asociațiune”.

Fiecare membru ajutător, care plătește înainte taxa de 2 cor. pe 1913, va primi următoarele broșuri din Biblioteca populară a „Asociațiunii”:

În ianuarie Nr. 23. *Vieța unei mame credincioase*, (cu 1 chip) de Dr. Ion Lupas.

În februarie Nr. 24. *Leonard și Gertruda*, cartea I. (cu 1 chip), de Pestalozzi, tălmăcită de V. Gr. Borgovanu.

În martie Nr. 25. *Isprăvile lui Păcală*, partea a II-a, de P. Dulfu.

În aprilie Nr. 26. *Cum să trăim?* Povești doctorești, partea a II-a, de Dr. A. Dobrescu, medic.

În maiu Nr. 27. *Leonard și Gertruda*, cartea a II-a, de Pestalozzi, tălmăcită de V. Gr. Borgovanu.

În iunie Nr. 28. *Cântece din bătrâni*, cartea a II-a, de V. Alecsandri.

În septembrie Nr. 29. *Povestiri din viața țăranilor*, cartea a II-a, de Ion Pop Reteganu.

În octombrie Nr. 30. *Ingrășarea sau gunoarea pământului*, de Aurel Cosciuc, conferențiarul agronomie al „Asociațiunii”.

În noembrie Nr. 31. *Arghir și Elena* de I. Barac.

În decembrie Nr. 32. *Carte de rugăciuni*, și Nr. 33. *Calendarul Asociațiunii pe 1914*, înlocuit de Oct. C. Tăslăuanu.

Aceste sunt broșurile, pe cari le vor primi membrii ajutători ai „Asociațiunii” în anul 1913 pentru taxa de 2 cor.

Alăturăm la acest apel o listă pentru înscrierea membrilor ajutători și rugăm pe toți cărturarii și pe toți sprijinatorii culturii noastre, să-și deie toată silința, ca să înscrie cât mai mulți membri ajutători ai „Asociațiunii”.

Listele pentru înscrierea membrilor, împreună cu sumele încasate, să se trimită la adresa: „Biroul Asociațiunii”, Sibiiu (Nagyszeben), Str. Șaguna Nr. 6.

Sibiiu, 3 noembrie 1912.

Andrei Bârseanu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar

CRONICA.

Aviz. Prin aceasta se aduce la cunoștință, că guvernul țării, prin ordinul său Nr. 151895/910 dd. 15 noem. a. c., a oprit din toate școlile elementare *tabelele de părete »Scrierea și citirea practică«* lucrate de înv. Ioan Tuducescu.

Necrolog. În 13 dec. n. a răposat subit în etate de 58 de ani *Constantin Roșcău* din Șetin. A fost înmormântat în 15 dec. n. Odihnească în pace!

În locul acestei broșuri eventual vom publica o lucrare despre „Insofiriile sătești”.

Aviz! *Istoria Ungariei* de I. Vuia Ed. VIII. Prețul 50 fil. apărut în tipografia diecezană și s'a înaintat -- pe calea Ven. Consistor -- înaltului minister spre aprobare; care se speră a veni curând. *Ministrul instrucției* a aprobat sub Nr. 127380/1912. Curs practic de limba maghiară partea I. Ed. X. și partea II. Ed. VIII. de I. Vuia Arad. Prețul fiecăreia părți 50 fil. Sub Nr. 127381/1912 Carte de citire cl. 4 Ed. VII de I. Vuia Arad Prețul 60 fil. Sub Nr. 152751/1912. *Abcdar ilustrați* de I. Vuia Ed. X. Arad. Prețul 40 fileri. *Carte de citire* cl. 3 aprobată în ediția VII cu rezoluția ministerială de sub Nr. 131332/1912, cu decisul ven. consistor aradan sub Nr. 3830/1912, acelu caransebeșan de sub Nr. 7384/1912 și acelu oradan de sub Nr. 2632/1912 pentru școlile cu limba de propunere română. Prețul 50 fil.

Manuale școlare aprobate. Avizăm pe cei interesați că toate manualele școlare de *Iosif Moldovan* și consoții, apărute în Tipografia diecezană din Arad, sunt aprobate de Ven. Consistor diecezan și *Inaltul Ministeriu de culte și instrucțiune publică* și anume: *ABCdar prima carte de citire română* edițiunile VIII și IX sub Nrii 4745/912 și 127382/912. *A doua carte de citire română ilustrată* edițiunile VI și VII sub Nrii 4744/912 și 156812/912. *A treia carte de citire română* ediția IV sub Nrii 4743/912 și 136813/912. *A patra carte de citire română* ediția II sub Nrii 3429/911 și 10323/912. *Carte de citire română pentru clasele V-VI* ediția II sub Nrii 3430/911 și 103233/912. *Limba maghiară pentru clasele I, II, III* ediția III sub Nrii 3470/911 și 95525/910. Numerii primi sunt consistoriali, iar cei mai mari ministeriali. Domnii învățători, cari au procurat cărțile până n'au fost imprimați acești numeri pe acelea, sunt rugați a ne aviza prin o carte postală, din care câte au în folosință, ca se le trimitem fașile necesare, spre a-le lipl pe ele. Arad, la 15/28 nov. 1912. Iosif Moldovan director școlar.

Concurse.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești dela școala populară de băieți din Seceani (ppresbiteratul Timișorii) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele anuale sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor.; 2. cvinvenalele prescrie de lege; 3. pentru confesiunță când va participa 24 cor.; 4. pentru scripturistică 10 cor.; 5. cortel corespunzător în natură și uzufructul grădinei; 6. dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor., iar dacă mortul va fi dus în biserică 2 cor.

Dările publice după beneficiu și grădină, cad în sarcina alesului. De încălzirea și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericască. Curățirea locuinței învățătoarești cade în sarcina alesului. Alesul e obligat să presteze serviciile cantonale în și afară de biserică, să conducă strana dreaptă, să instrueze elevii în cântările bisericăști și să-i conducă regnat în duminect și sărbători la s. biserică, fără alta remunerație. Pentru conducerea corului se asigură

remunerație specială, dacă e capabil și de fapt îl va și conduce.

Recursele ajustate conform dispozițiilor Regulamentului din vigoare sunt a se înainta la Prea On. oficiu ppresbiteral gr. ort. rom. în Timișoara (Temesvár-Gyárváros). Reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Seceani la 25 noemvrie (8 decemvrie) 1912.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea* adm. protopresb.
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din Răhăgani se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare pe lângă următoarele beneficii: Salar în bani gata dela comuna bis. solviți anticipative în rate treilunare 600 cor. Pentru lemne la școală 60 cor. Completarea salariului fundamental precum și a cvincvenalelor se va acoperi dela stat.

Alesul va putea fi aplicat la un serviciu compatibil (cooperatie sătească) pe lângă un onorar de 300—500 cor. care însă comuna bis. nu-l asigură.

De curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bis.

Recurenții își vor instrui petițiile regulamentar și le vor înainta oficiului protopopesc din Beiuș, arătându-se și în persoană poporului în vre-o duminică ori sârbătoare.

Pentru comitet.

Dr. V. Fildan adm. ppesc.
—□— 2—3

Se publică concurs cu termen de 30 zile la postul de preot din parohia vacantă Luncasprie protopopiatul Beiușului cu următoarele beneficii:

1. Casă parohială cu edificiile auxiliare.
2. Pământ parohial 14 holde.
3. Dela fiecare număr de casă o zi de lucru sau răscumpărarea ei cu 1 cor.
4. Bir preoțesc, dela fiecare familie câte $\frac{1}{2}$ vică cucuruz sfârmat sau prețul ei în 2 cor.; (actual 174 familii, care numărare schimbându-se, schimbă venitul).
5. Remunerațiune pentru catehizarea elevilor la școala comunală în suma de 200 coroane, ce însă comuna biserică nu o asigură.
6. Stolele uzuale și anume: Liturgia privată 1 cor.; sfeștania 1 cor.; botezul 40 fl., înmormântarea conform serviciului.
7. Dela stat: întregire superioară pentru cei cu 8 clase.

Recurenții să se conformeze dispozițiilor regulamentare.

Din ședința comitetului parohial ținut la 7/20 octomvrie 1912 în Luncasprie.

Ioan Christea
președinte.

Ioan Trippa
notar ad hoc.

În conțelegere cu: *Dr. Victor Fildan* adm. ppesc.
—□— 1—3

În urma ordinului Ven. Cons. diecezan 5662/912 pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresc-cantorale dela școala gr. ort. rom. din Magulicea (Kis-

maglód) se escrie din nou concurs, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Salar în bani gata din cassa cult. 600 cor.
2. spese de conferențe inv. 20 cor.
3. Scripturistica 20 cor. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.
4. Lemne pentru școală și învățător după trebuință.
5. Locuință și uzufructul grădinei școl. $\frac{1}{2}$ jugher de după care dările publice le va plăti învățătorul.
6. întregirea salariului fundamental și obvenindele cvincvenale s'au cerut dela stat conf. art. XXVII 1907.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți să-și susțină recursurile lor instruite conform recerincelor „Regulamentului p. inv.“ și adresate comitetului par. din Magulicea, la oficiul protopresb. gr. ort. rom. al Halmagiului (Nagyhalmagy); totodată se cere să se prezenteze recurenții în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic făcându-se cunoscuți poporului.

Comitetul par. din Magulicea.

În conțelegere cu *Cornel Lazar* ppresbiter insp. școl.
—□— 3—3

În sensul ordinului Venerabilului Consistoriu ort. român din Oradea-mare de sub Nrii 1708 și 1709 șc. 1912 pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci vacante din protopopiatul Beliului se publică nou concurs cu termen de alegere la 30 zile dela prima publicare.

1. Călăce salar, în bani 600 cor.
2. Craiova, în bani 300 cor. 4 jughere pământ: 70 cor. 12 cubule bucate: 144 cor. 8 stângini de lemne: 80 cor.
3. Dumbrăvița de codru, în bani 500 cor.
4. Groși, Bârzești în bani: 88 cor. 15 $\frac{1}{2}$ șinice bucate: 186 cor. 8 orgii lemne: 80 cor.
5. Măraș-săcaci, în bani: 222 cor. 16 cubule bucate: 192 cor. 1 Hl. păsulă și câte 100 porții de fân și pae, 8 orgii de lemne: 80 cor.
6. Beiuș-sânmiclăuș, în bani 600 cor.
7. Suplac, 300 cor. în bani, 12 cubule bucate: 144 cor., 6 stângini lemne: 60 cor.
8. Susag-Tâlmăciu, în bani: 400 cor., 20 cubule bucate: 240 cor.
9. Ursad-Pocluse, în bani: 600 cor.
10. Urvișiu de Beiuș, 500 cor. în bani. Cătră aceste beneficii e a se socoti și stolele cantonale îndatinate, locuințe acomodate cu grădini. Din lemne se vor încălzi și salele de învățământ; ear pentru întregirea salarelor și cvincvenalelor se va recurge la stat.

Recurenții au a se prezenta la sf. bisericii din comunele unde voese a competi pentru a-și arăta desteritatea în tipic și în cântare; ear recursurile instruite cu documentele r'cerute au ale trimite la subsemnatului în Feketegyörös.

În locul comitetelor parohiali.

Petru Serbu protopop,
—□— 3—3